YVES BOT
FŐTANÁCSNOK INDÍTVÁNYA
Az ismertetés napja: 2018. szeptember 6.[1]

C-386/17. sz. ügy

Stefano Liberato
kontra
Luminita Luisa Grigorescu

(a Corte suprema di cassazione [semmítőszék, Olaszország] által benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem)

„Előzetes döntéshozatal – Polgári ügyekben folytatott igazságügyi együttműködés – 44/2001/EK rendelet Az 5. cikk 2. pontja – 27. cikk – A 35. cikk (3) bekezdése – Joghatóság, valamint a határozatok elismerése és végrehajtása a tartási kötelezettségekkel kapcsolatos ügyekben – 2201/2003/EK rendelet – 19. és 24. cikk – Joghatóság, valamint a határozatok elismerése és végrehajtása a házassági ügyekben és a szülői felelősségre vonatkozó eljárásokban – Perfüggőség – A perfüggőségi szabályok megsértése – Következmények – Az eredetileg eljáró bíróság joghatósága felülvizsgálatának tilalma”

1. Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem a házassági ügyekben és a szülői felelősségre vonatkozó eljárásokban a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról, illetve az 1347/2000/EK rendelet hatályon kívül helyezéséről szóló, 2003. november 27-i 2201/2003/EK tanácsi rendelet[2] 19. és 24. cikkének értelmezésére vonatkozik.

2. Ezt a kérelmet a Stefano Liberato és a Luminita Luisa Grigorescu közötti, a román bíróságok által a házassági kötelékkel, a szülői felelősséggel és a tartási kötelezettségekkel kapcsolatban hozott határozatnak az olasz bíróságok általi elismerésére vonatkozó jogvitában terjesztették elő.

3. Ez az ügy alkalmat ad a Bíróságnak annak pontosítására, hogy a perfüggőségi szabályok azon bíróság általi megsértése, amelyhez később fordultak, jogalapként szolgálhat-e az e bíróság által hozott határozat elismerésének megtagadásához.

4. Összhangban a 2015. november 19-i P ítélettel,[3] az elemzésem végén elsősorban annak megállapítását javaslom, hogy a polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról szóló, 2000. december 22-i 44/2001/EK tanácsi rendelet[4][5] 35. cikkének (3) bekezdését és a 2201/2003 rendelet 24. cikkét úgy kell értelmezni, hogy azok megtiltják, hogy a 44/2001 rendelet 27. cikkében és a 2201/2003 rendelet 19. cikkében szereplő perfüggőségi szabályok azon bíróság általi megsértése, amelyhez később fordultak, jogalapként szolgáljon – a megkeresett tagállam közrendjével való összeegyeztethetetlenség alapján – az általa hozott határozat elismerése megtagadásának.

1 Eredeti nyelv: francia.

2 HL 2003. L 338., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 19. fejezet, 6. kötet, 243. o; helyesbítések: HL 2013. L 82., 63. o.; HL 2018. L 33., 5. o.

3 C-455/15 PPU, a továbbiakban: P ítélet, EU:C:2015:763.

4 E rendelet említésének szükségessége tekintetében lásd a jelen indítvány 43. és 44. pontját.

5 HL 2001. L 12., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 19. fejezet, 4. kötet, 42. o.; helyesbítések: HL 2006. L 242., 6. o.; HL 2011. L 124., 47. o.

I. Jogi háttér

A. Az uniós jog

1. A 44/2001 rendelet

5. A 44/2001 rendelet 5. cikkének 2. pontja a következőképpen rendelkezik:

„Valamely tagállamban lakóhellyel rendelkező személy más tagállamban perelhető:

[…]

2. tartással kapcsolatos ügyekben a tartásra jogosult lakóhelyének vagy szokásos tartózkodási helyének bírósága előtt, vagy, amennyiben az ügy kimenetele [helyesen: tárgya] személyi állapotot érintő járulékos kérdés, az ilyen eljárásra saját joga alapján joghatósággal rendelkező bíróság előtt, kivéve, ha az említett joghatóság kizárólag az egyik fél állampolgárságán alapul.”

6. E rendelet 27. cikkének szövege a következő:

„(1) Amennyiben azonos jogalapból származó, azonos felek között folyamatban lévő eljárásokat [helyesen: azonos jogalapból származó, azonos felek között azonos tárgyban folyamatban lévő eljárásokat] különböző tagállamok bíróságai előtt indítottak, a később megkeresett bíróság az elsőként megkeresett bíróság joghatósága megállapításáig hivatalból felfüggeszti az eljárást [helyesen: az a bíróság, amelyhez később fordultak, hivatalból felfüggeszti az eljárást azon bíróság joghatóságának megállapításáig, amelyhez elsőként fordultak].

(2) Amennyiben az elsőként megkeresett bíróság joghatóságát állapítják meg, a később megkeresett bíróság ennek javára megállapítja saját joghatóságának hiányát [helyesen: Amennyiben annak a bíróságnak a joghatóságát állapítják meg, amelyhez elsőként fordultak, az a bíróság, amelyhez később fordultak, megállapítja az előbbi javára saját joghatóságának hiányát].”

7. Az említett rendelet 28. cikke ekként rendelkezik:

„(1) Amennyiben összefüggő eljárások különböző tagállamok bíróságai előtt vannak folyamatban, a később megkeresett bíróság felfüggesztheti az eljárást.

(2) Amennyiben ezen eljárások első fokon vannak folyamatban, minden később felhívott bíróság valamely fél kérelmére joghatóságának hiányát is megállapíthatja, amennyiben az említett peres eljárásokra az elsőként felhívott bíróság rendelkezik joghatósággal, és joga [helyesen: és amennyiben joga] az eljárások egyesítését lehetővé teszi.

(3) E cikk alkalmazásában a keresetek akkor tekintendők összefüggőnek, ha olyan szoros kapcsolat áll fenn közöttük, hogy az elkülönített eljárásokban hozott, egymásnak ellentmondó határozatok elkerülése végett célszerű azokat együttesen tárgyalni és róluk együtt határozni.”

8. Ugyanezen rendelet 34. cikke előírja:

„A határozat nem ismerhető el, amennyiben:

1. az ilyen elismerés nyilvánvalóan ellentétes annak a tagállamnak a közrendjével, ahol az elismerést kérik;

[…]

3. összeegyeztethetetlen az azonos felek közötti jogvitában abban a tagállamban hozott határozattal, amelyben az elismerést kérik;

4. összeegyeztethetetlen más tagállamban vagy harmadik államban, azonos jogalapból származó, azonos felek közötti eljárásban hozott korábbi határozattal, feltéve, hogy a korábbi határozat a címzett tagállamban az elismerés feltételeinek megfelel.”

9. A 44/2001 rendelet 35. cikke kimondja:

„(1) A határozat nem ismerhető el továbbá, amennyiben a II. fejezet 3., 4. és 6. szakaszának rendelkezéseivel ellentétes, illetve a 72. cikkben meghatározott esetben.

(2) Az előző bekezdésben említett joghatósági okok vizsgálata során a megkeresett bíróság vagy hatóság kötve van ahhoz a tényálláshoz, amelyre a származási tagállam bíróságának joghatóságát alapította [helyesen: amelyre a származási tagállam bírósága a joghatóságát alapította].

(3) Az (1) bekezdésre is figyelemmel a származási tagállam bíróságának joghatósága nem vizsgálható felül. A közrendnek a 34. cikk 1. pontjában említett vizsgálata a joghatósággal kapcsolatos szabályokra nem alkalmazható.”

2. A 2201/2003 rendelet

10. A 2201/2003 rendelet (11), (12), (21) és (33) preambulumbekezdése kimondja:

„(11) A tartási kötelezettségek nem tartoznak e rendelet hatálya alá, mivel ezeket a 44/2001 tanácsi rendelet már szabályozza. Az e rendelet alapján hatáskörrel rendelkező bíróságok általában a 44/2001 tanácsi rendelet 5. cikke (2) bekezdésének [helyesen: 2. pontjának] alkalmazása alapján rendelkeznek a tartási kötelezettségek szabályozására irányuló hatáskörrel.

(12) Ezen rendeletben megállapított szülői felelősségre vonatkozó ügyekben a joghatóság jogalapját a gyermek alapvető érdekeinek figyelembevételével [helyesen: A szülői felelősségre vonatkozó ügyekben a joghatóság vonatkozásában e rendeletben megállapított szabályokat a gyermek mindenek felett álló érdekének figyelembevételével] alakítják ki, különösen a fizikai közelség [helyesen: szoros kapcsolat] alapján. Ez azt jelenti, hogy a joghatóságot mindenekelőtt a gyermek szokásos tartózkodási helye szerinti tagállam szerint kell megállapítani, kivéve azokat a bizonyos eseteket, amikor megváltozik a gyermek tartózkodási helye [helyesen: kivéve a gyermek tartózkodási helye megváltozásának bizonyos eseteit], vagy ha a szülői felelősséget gyakorlók között megállapodás jön létre.

[…]

(21) A tagállamokban meghozott határozatok elismerését és végrehajtását a kölcsönös bizalom elvére kell alapozni, és az elismerés megtagadásának jogalapját a szükséges minimális szinten kell tartani.

[…]

(33) Ez a rendelet elismeri az alapvető jogokat és betartja az Európai Unió alapjogi chartájának elveit. Különösen arra törekszik, hogy biztosítsa a gyermek alapvető jogainak tiszteletben tartását, ahogyan azt az Európai Unió alapjogi chartájának 24. cikke előírja […].”

11. E rendelet „Megállapodás a joghatóságról” címet viselő 12. cikkének (1) és (2) bekezdése kimondja:

„(1) A házasság felbontása, a különválás vagy a házasság érvénytelenítése iránti kérelemben a 3. cikk alapján joghatósággal rendelkező tagállam bíróságai akkor rendelkeznek joghatósággal az adott kérelemmel összefüggő, szülői felelősségre vonatkozó ügyekben is, amennyiben:

a) legalább az egyik házastárs a gyermekkel kapcsolatos szülői felelősséget gyakorol;

és

b) a házastársak és a szülői felelősség gyakorlói kifejezetten vagy más egyértelmű módon elfogadták a bíróságok joghatóságát a bíróság megkeresésének időpontjában, és az a gyermek érdekeit legjobban szolgálja.

2. Az (1) bekezdésben megállapított joghatóság azonnal megszűnik, amint:

a) a házasság felbontására, a különválásra vagy a házasság érvénytelenítésére vonatkozó kérelemnek helyt adó vagy azt elutasító határozat jogerőre emelkedik;

b) az a) pontban említett időpontban még folyamatban lévő, a szülői felelősségre vonatkozó eljárásokban hozott határozat jogerőre emelkedik;

c) az a) és b) pontban említett eljárások más okból befejeződnek.”

12. Az említett rendeletnek „A joghatóság vizsgálata” című 17. cikke ekként rendelkezik:

„Amennyiben valamely tagállam bíróságához olyan keresetet nyújtanak be, amely tekintetében e rendelet értelmében nem rendelkezik joghatósággal, és amely tekintetében e rendelet értelmében más tagállam bírósága joghatósággal rendelkezik, a bíróság hivatalból megállapítja joghatóságának hiányát.”

13. Ugyanezen rendeletnek a „Perfüggőség és összefüggő eljárások” címet viselő 19. cikke előírja:

„(1) Amennyiben ugyanazon felek közötti házasságfelbontással, különválással vagy a házasság érvénytelenítésével kapcsolatos eljárást különböző tagállamok bíróságai előtt indítottak, a később megkeresett bíróság [helyesen: az a bíróság, amelyhez később fordultak] az elsőként megkeresett bíróság [helyesen: azon bíróság, amelyhez elsőként fordultak] joghatóságának megállapításáig hivatalból felfüggeszti az eljárást.

(2) Amennyiben azonos jogalapból származó, ugyanarra a gyermekre vonatkozó szülői felelősséggel kapcsolatos eljárást különböző tagállamok bíróságai előtt indítottak, a később megkeresett bíróság az elsőként megkeresett bíróság joghatóságának megállapításáig hivatalból felfüggeszti az eljárást [helyesen: az a bíróság, amelyhez később fordultak, hivatalból felfüggeszti az eljárást azon bíróság joghatóságának megállapításáig, amelyhez elsőként fordultak].

(3) Amennyiben az elsőként megkeresett bíróság [helyesen: azon bíróság, amelyhez elsőként fordultak] joghatóságát megállapítják, a később megkeresett bíróság [helyesen: az a bíróság, amelyhez később fordultak] az előbbi bíróság javára megállapítja saját joghatóságának hiányát.

Ebben az esetben az a fél, aki a később megkeresett bíróságnál [helyesen: azon bíróság előtt, amelyhez később fordultak] indított eljárást, azt az elsőként megkeresett bíróságnál [helyesen: azon bíróság előtt, amelyhez elsőként fordultak] is megindíthatja.”

14. A 2201/2003 rendeletnek „A határozatok elismerése” című 21. cikkének (1) és (4) bekezdése kimondja:

„(1) A valamely tagállamban hozott határozatot a többi tagállamban külön eljárás előírása nélkül elismerik.

[…]

(4) Ha egy határozat elismerése valamely tagállam bírósága előtt előkérdésként merül fel, ez a bíróság határozhat ebben a kérdésben.”

15. E rendeletnek „A házasság felbontására, a különválásra és a házasság érvénytelenítésére vonatkozó határozatok elismerését kizáró okok” című 22. cikke a következőképpen rendelkezik:

„A házasság felbontására, a különválásra és a házasság érvénytelenítésére vonatkozó határozat nem ismerhető el, amennyiben:

a) az ilyen elismerés nyilvánvalóan ellentétes annak a tagállamnak a közrendjével, ahol az elismerést kérik;

[…]

c) összeegyeztethetetlen egy olyan határozattal, amelyet ugyanazon felek közötti eljárásban abban a tagállamban hoztak, amelyben az elismerést kérik;

[…]”

16. Az említett rendeletnek „A szülői felelősségre vonatkozó határozatok elismerését kizáró okok” című 23. cikkének szövege a következő:

„A szülői felelősségére vonatkozó határozat nem ismerhető el, amennyiben:

a) az ilyen elismerés – a gyermek érdekeit [helyesen: mindenek felett álló érdekét] figyelembe véve – nyilvánvalóan ellentétes azon tagállam közrendjével, ahol az elismerést kérik;

[…]

e) ha a határozat összeegyeztethetetlen a szülői felelősségre vonatkozó későbbi határozattal, amelyet abban a tagállamban hoztak, ahol az elismerést kérik;

[…]”

17. Ugyanezen rendeletnek „Az eredetileg eljáró bíróság joghatósága felülvizsgálatának tilalma” című 24. cikke a következőképpen rendelkezik:

„Az eredeti eljárás helye szerinti tagállam bíróságának joghatósága nem vizsgálható felül. A 22. cikk a) pontjában és a 23. cikk a) pontjában említett közrendre vonatkozó vizsgálat a 3–14. cikkben megállapított joghatósági szabályokra nem alkalmazható.”

B. Az olasz jog

18. A Codice civile (polgári törvénykönyv) „Különválás” című 150. cikke a következőképpen rendelkezik:

„A házastársak különválhatnak.

A különválás bírósági határozaton vagy közös megegyezésen alapulhat.

A különválás bíróság általi megállapítását vagy a közös megegyezésen alapuló különválás jóváhagyását kizárólag a házastársak kérhetik.”

19. A polgári törvénykönyvnek a „Bíróság által megállapított különválás” címet viselő 151. cikke előírja:

„A különválás akkor kérhető, ha az egyik vagy mindkét házastárs akaratától függetlenül olyan körülmények merülnek fel, amely a további együttélést elviselhetetlenné teszik vagy a gyermekek nevelését súlyosan sértik.

A különválásra vonatkozó határozatában a bíróság a feltételek fennállása és erre irányuló kérelem esetén megállapítja, hogy a különválás a házasságból eredő kötelezettségekkel ellentétes magatartás tanúsítása miatt melyik házastársnak róható fel.”

20. A kérdést előterjesztő bíróság rámutat arra, hogy a házasság végleges felbontása (házasság felbontása) céljából időbeli hatályánál fogva alkalmazandó rendelkezés az 1970. december 1-jei legge n. 898 (Disciplina dei casi di scioglimento del matrimonio) (898. sz. törvény [A házasság felbontása eseteinek szabályozása]),[6] amely a következőképpen szól:

„A házasság felbontását és polgári jogi joghatásainak megszüntetését kérheti az egyik házastárs:

[…]

2) amennyiben:

[…]

b) a házastársak különválásának a bíróság általi, jogerős határozatban történő megállapítása, vagy a közös megegyezésen alapuló különválás jóváhagyása, illetve tényleges különválás esetén akkor, ha maga a tényleges különválás 1970. december 18. előtt legalább két évvel kezdődött. A házasság felbontására és polgári jogi joghatásainak megszüntetésére iránti kérelem előterjesztése céljából valamennyi fent említett esetben megszakítás nélkül legalább három évnek kell eltelnie attól a naptól kezdve, hogy a házastársak a különválásra irányuló eljárásban a bíróság elnöke előtt megjelentek, akkor is, ha a peres eljárás azóta közös megegyezésen alapuló eljárássá alakult át.”

21. A kérdést előterjesztő bíróság hozzáteszi, hogy a szülői felelősséget és a gyermek tartására vonatkozó kötelezettséget a polgári törvénykönyv 337 bis–337 octies cikke a különválás és a házasság felbontása esetére egyező módon szabályozza.

6 A GURI 1970. december 3-i 306. száma, 8046. o.

II. Az alapeljárás tényállása és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

22. S. Liberato és L. Grigorescu Rómában (Olaszország) kötöttek házasságot 2005. október 22-én, és gyermekük 2006. február 20-i megszületéséig együtt éltek ebben a tagállamban. A házastársi kapcsolat fokozatosan megromlott. Az anya a gyermeket magával vitte Romániába, és többé nem tért vissza az olaszországi családi otthonba.[7]

23. 2007. május 22-i keresetével S. Liberato a Tribunale di Teramóhoz (teramói bíróság, Olaszország) fordult, a különválás megállapítását és a gyermek feletti felügyeleti jog megítélését kérve. L. Grigorescu perbe bocsátkozott, és a különválásnak a férj hibájából történő megállapítását, a gyermek feletti kizárólagos felügyeleti jognak és a gyermek tartásához való, az apa által hozzájárulásának megítélését kérte.

24. 2012. január 19-i ítéletével[8] a Tribunale di Teramo (teramói bíróság) megállapította az L. Grigorescunak felróható különválást, és a feleknek a szülői felelősség gyakorlására vonatkozó kölcsönös kérelmei tárgyában történő határozathozatal céljából külön végzéssel elrendelte az ügy vizsgálatát.

25. Miközben Olaszországban a szülői felelősségre vonatkozó eljárás folyamatban volt, L. Grigorescu 2009. szeptember 30-án a Tribunalul Bucureștihez (bukaresti törvényszék, Románia) fordult, amelytől a házasság felbontását, a gyermek feletti kizárólagos felügyeletnek és a gyermek tartásához való, az apa általi hozzájárulásnak a megítélését kérte.

26. Ebben az S. Liberatóval szembeni kontradiktórius eljárásban S. Liberato előzetesen perfüggőségi kifogást emelt azzal az indokkal, hogy a különválásra irányuló eljárás megindítására elsőként Olaszországban került sor. A Tribunalul București (bukaresti törvényszék) azonban 2010. május 31-i ítéletével felbontotta a házasságot, a gyermek feletti kizárólagos felügyelet gyakorlására az anyát jogosította fel, és meghatározta a kapcsolattartás rendjét, valamint az apa által a gyermek javára teljesítendő tartásdíj összegét is.

27. Ez az ítélet jogerőre emelkedett a Curtea de Apel București (bukaresti fellebbviteli bíróság) 2013. június 12-i ítéletét követően, amely helybenhagyta a Tribunalul București (bukaresti törvényszék, Románia) 2012. december 3-i azon ítéletét, amely elutasította S. Liberatónak a 2010. május 31-i ítélet elleni fellebbezését.

28. Később a Tribunale di Teramo (teramói bíróság) 2013. július 8-i ítéletével az Olaszországban folyamatban levő, különválás iránti eljárás is lezárult. Ez a bíróság a gyermek kizárólagos felügyeleti jogának gyakorlására az apát jogosította fel, és elrendelte a gyermek azonnali visszavitelét Olaszországba. Az említett bíróság meghatározta az anya olaszországi – a társadalombiztosítási szervek és az ügyészség felügyelete melletti – látogatásainak rendjét, továbbá a gyermek tartásához való hozzájárulás kötelezettségét állapította meg az anya terhére.

7 A Curtea de Apel București (bukaresti fellebbviteli bíróság, Románia), 3. sz. gyermek- és családjogi polgári kollégiumának – az előzetes döntéshozatalra utaló határozathoz csatolt és S. Liberato által előterjesztett – 2013. június 12-i, 1072. számú jogerős határozata pontosítja, hogy „[a] bíróság úgy ítélte meg, hogy a felek Olaszországban, 2005 októberében kötöttek házasságot, és 2006 októberéig felváltva éltek Romániában és Olaszországban. Ezt követően a felek ténylegesen különváltak, a felperes és az együttélésből származó kiskorú gyermek pedig kizárólag Romániában él. Így a felperes 2006 óta kizárólag Romániában élt, állandó lakóhelye is itt található.” Az előzetes döntéshozatalra utaló határozat megfogalmazásából következik, hogy a gyermek elvitelének vagy visszatartásának jogszerűsége nem képezi a vita tárgyát.

8 A kérdést előterjesztő bíróság pontosította, hogy ez az ítélet jogerőre emelkedett.

29. A Tribunale di Teramo (teramói bíróság) elutasította L. Grigorescunak a Tribunalul București (bukaresti törvényszék) házasság felbontását megállapító, 2012. december 3-i ítéletének a 2201/2003 rendelet értelmében Olaszországban történő elismerésére vonatkozó közbenső kérelmét. A Tribunale di Teramo (teramói bíróság) megállapította, hogy a házasság felbontására irányuló eljárás Romániában 2009-ben indult meg, azt követően, hogy 2007-ben Olaszországban megindították a különválás megállapítása iránti eljárást, valamint hogy a Tribunalul București (bukaresti törvényszék) az eljárás felfüggesztésének elmulasztása révén megsértette a 2201/2003 rendelet 19. cikkét.

30. Ezen ítélettel szemben L. Grigorescu fellebbezést nyújtott be és előzetesen közbenső kérelmet terjesztett elő a Curtea de Apel București (bukaresti fellebbviteli bíróság) 2013. június 12-i ítéletének elismerése iránt, amely – a kérdést előterjesztő bíróság szerint – azon az alapon utasította el a perfüggőségi kifogást, hogy a román eljárási jog alapján a két ügy tárgya nem volt azonos.[9] 2014. március 31-i ítéletével a Corte d'Appello di L'Aquila (l'aquilai fellebbviteli bíróság, Olaszország) megváltoztatta az elsőfokú ítéletet és helyt adott a házasság felbontásának megállapítása tárgyában a román bíróság által hozott, a gyermek felügyeletére és a gyermek tartására is kiterjedő határozat jogerejére vonatkozó kifogásnak. Ez a bíróság úgy vélte, hogy a perfüggőségi szabályoknak a később megkeresett – azaz a román – bíróságok általi megsértése nem „releváns" az uniós jogban a Románia által hozott jogerős intézkedések elismerési feltételeinek vizsgálata szempontjából, valamint hogy a román határozatok nem összeegyeztethetetlenek az Olaszországban hozott határozatokkal, ebből adódóan pedig nem létezik semmilyen – különösen közrendi – indok, amely akadályát jelentené a román határozat elismerésének.

31. S. Liberato a Corte d'Appello di L'Aquila (l'aquilai fellebbviteli bíróság) ezen ítéletével szemben felülvizsgálati kérelmet nyújtott be.

32. A kérdést előterjesztő bíróság, a Corte suprema di cassazione (semmítőszék, Olaszország) megjegyzi, hogy a Romániában hozott határozat a házassági kötelékre, a szülői felelősségre és a tartási kötelezettségre vonatkozik. A különválásra irányuló, Olaszországban megindított eljárásban ugyanezen kérelmeket fogalmazták meg, a házassági kötelékre vonatkozó kérelem kivételével, amely eltér, mivel az olasz jogrend megköveteli, hogy a házasság felbontását megelőzően a házastársak különválásának jogszabályi feltételei teljesüljenek.

33. Ez a bíróság először is kifejti, hogy a 2201/2003 rendelet 22. cikkének c) pontja, e rendelet 23. cikkének e) pontja vagy a 44/2001 rendelet 34. cikkének (4) bekezdése alapján nem áll fenn semmilyen indok, amely akadályát képezné a román határozat elismerésének a családi állapot, a szülői felelősség, illetve a tartási kötelezettségek vonatkozásában.

34. Az említett bíróság szerint azután azt kell megvizsgálni, hogy megsértették-e a perfüggőségre vonatkozó uniós jogi rendelkezéseket – azaz a 2201/2003 rendelet 19. cikkét és a 44/2001 rendelet 27. cikkét – azon tagállam bíróságai, amelyben az elismerés iránti kérelem tárgyát képező határozatot hozták, és hogy mindkét ilyen rendelkezést megsértette-e; ezt követően pedig azt, hogy az ilyen jogsértés a nyilvánvaló közrendbe ütközés okán az elismerés akadályát képező oknak minősülhet-e.

35. A kérdést előterjesztő bíróság kiemeli, hogy az uniós jogi perfüggőség azon elv kifejeződése, amelyen a bírósági határozatok tagállamok közötti szabad mozgásának alapját képező bizalmi és együttműködési rendszer is alapul. A perfüggőség három elven, nevezetesen e fogalom önállóságán, az először megkeresett bíróság joghatóságának a később megkeresett bíróság általi ellenőrzésére vonatkozó tilalmon, valamint az először megkeresett bíróság időbeli elsőbbségén alapul, amely kötelező azon bíróság számára, amelyhez később fordultak.

9 Az indokolás részleteit illetően lásd a jelen indítvány 61. pontját.

36. A kérdést előterjesztő bíróság megjegyzi, hogy az S. Liberato által a román eljárás valamennyi szakaszában – különösen a Curtea de Apel București (bukaresti fellebbviteli bíróság) előtt – hivatkozott perfüggőségi kifogás elutasítására a jogalap, a pertárgy és a felek tökéletes egyezősége alapján került sor, egyrészt a perfüggőség román nemzeti eljárásjogi fogalmának, másrészt pedig a „perfüggőség” 2201/2003 rendelet 19. cikkének (1) bekezdésében foglalt uniós jogi fogalmának alkalmazása alapján. Ebből azt a következtetést vonja le, hogy a román bíróságok megsértették a 2201/2003 rendelet 19. cikke (1) bekezdésének szövegét, amely azonos módon szabályozza a különválás, a házasság felbontása és a házasság érvénytelenítése iránti kérelmeket és nem követeli meg a jogcímbeli és tárgybeli azonosságot.

37. A gyermek tartásának kötelezettségére vonatkozó határozatot illetően a kérdést előterjesztő bíróság megállapítja, hogy az okszerűen a szülői felelősségre vonatkozó határozatnak van alárendelve, és attól logikailag és jogilag sem választható el, tekintettel arra, hogy az az elsődleges határozattól függ. A kérdést előterjesztő bíróság úgy véli, hogy még akkor is teljesülnek a 44/2001 rendelet 28. cikkének a tartással kapcsolatos ügyekben a joghatóságról, az alkalmazandó jogról, a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról, valamint az e területen folytatott együttműködésről szóló, 2008. december 18-i 4/2009/EK tanácsi rendelet[10] 3. cikkével összefüggésben értelmezett feltételei, ha ezen utóbbi rendelkezés nem alkalmazandó közvetlenül.[11]

38. A kérdést előterjesztő bíróság szerint a jogerős román határozatot – amelynek elismerését kérik –, a későbbi megkeresés okán a jogvita elbírálására joghatósággal nem rendelkező bíróság hozta meg.

39. A kérdést előterjesztő bíróság megállapítja, hogy ez a jogsértés nem kizárólag a két tagállam közötti joghatóság meghatározását szolgáló kritérium alkalmazásához, hanem – a perfüggőségnek a tagállamok bírósági határozatainak automatikus elismerését és végrehajtását szolgáló rendszerben betöltött funkciójára tekintettel – olyan uniós eljárási jogi közrendi elv érvényesítéséhez is kapcsolódik, amely a bírósági határozatoknak az Unión belüli jogszerű mozgásában nyilvánul meg. A perfüggőség relevanciája eljárási jogi előírásának alapját képező megelőzési elv ugyanis központi jelentőséggel bír az uniós eljárási jogban, mivel olyan eljárások megindításának megelőzését szolgálja, amelyek kizárólag olyan eljárások eredményének megtámadására irányulnak, amely eljárásokban az először megkeresett és nem vitatott joghatósággal rendelkező bíróság által már meghozott érdemi határozattal a kérelmező nem ért egyet.

40. A kérdést előterjesztő bíróság arra is hivatkozik, hogy a 2201/2003 rendelet 24. cikke – amely tiltja az eredeti eljárás helye szerinti tagállam bírósága joghatóságának felülvizsgálatát – a 3–14. cikkben foglalt joghatósági szabályokra, nem pedig az említett rendelet 19. cikke szerinti szabályra hivatkozik.

41. E körülmények között a Corte suprema di cassazione (semmítőszék, Olaszország) úgy határozott, hogy az eljárást felfüggeszti, és előzetes döntéshozatal céljából a következő kérdéseket terjeszti a Bíróság elé:

„1) A 2201/2003 rendelet 19. cikkének (2) és (3) bekezdésében foglalt perfüggőségi szabályok megsértése kizárólag a joghatóság megállapítását érinti-e, és annak következtében a 2201/2003/EK rendelet 24. cikkét kell alkalmazni, vagy – ellenkezőleg – az a később megkeresett bíróság szerinti tagállamban hozott ítéletnek az elsőként megkeresett bíróság szerinti tagállamban történő elismerésének az eljárási közrend szempontjából fennálló akadályát képezheti, tekintettel arra, hogy a 2201/2003 rendelet 24. cikke kizárólag a 3–14. cikkben szereplő, a joghatóság meghatározására vonatkozó szabályokra hivatkozik, míg az azt követő 19. cikket nem említi?

10 HL 2009. L 7., 1. o.; helyesbítések: HL 2011. L 131., 26. o.; HL 2013. L 8., 19. o.; HL 2013. L 281., 29. o.

11 A 4/2009 rendelet 76. cikkének harmadik bekezdése értelmében a rendelet 2011. június 18-tól alkalmazandó.

2) Ellentétes-e a 2201/2003 rendelet 19. cikkének kizárólag a joghatóságot meghatározó kritériumként való értelmezése a perfüggőség uniós jogi fogalmával, valamint az eltérést nem engedő, a tagállamok közötti kölcsönös bizalommal és eljárási lojalitással jellemezhető, az automatikus elismerésnek és a határozatok szabad mozgásának kereteket adó közös tér kialakítását biztosító, eljárási közrendi szabályok összességét megállapító szabály funkciójával és céljával?"

III. Elemzés

42. Az alapeljárás körülményei között a perfüggőségi szabályok megsértése következményeinek meghatározása szükségessé teszi az értelmezendő rendelkezések összességének, valamint a perfüggőség mechanizmusa végrehajtási feltételeinek előzetes pontosítását.

A. Előzetes észrevételek

1. Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések átfogalmazásáról

43. Meg kell jegyezni, hogy a kérdést előterjesztő bíróság a kérdéseit kizárólag a 2201/2003 rendeletre vonatkozóan teszi fel, noha az előzetes döntéshozatalra utaló határozatból kitűnik, hogy az alapeljárásnak nemcsak a szülői felelősség, hanem az e rendelet hatálya alá nem tartozó tartási kötelezettség is a tárgyát képezi. [12]

44. Következésképpen az előterjesztett kérdéseket a 44/2001 rendelet 5. cikkének 2. pontját érintve kell átfogalmazni, amely azért alkalmazandó, mert a keresetek megindítására 2011. június 18-át megelőzően került sor. [13]

45. Meg kell állapítani azt is, hogy előzetes döntéshozatalra előterjesztett, együttesen vizsgálandó két kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra keres választ, hogy a 44/2001 rendelet 35. cikkének (3) bekezdését és a 2201/2003 rendelet 24. cikkét lehet-e úgy értelmezni, hogy azok nem tiltják meg, hogy a 44/2001 rendelet 27. cikkében és a 2201/2003 rendelet 19. cikkében szereplő perfüggőségi szabályok azon bíróság általi megsértése, amelyhez később fordultak, jogalapként szolgáljon az e bíróság által hozott határozat elismerésének megtagadásához a megkeresett tagállam – az uniós jogrendben lényegesnek tekintett eljárási szabályokat tartalmazó – közrendjével való összeegyeztethetetlenség alapján.

12 A kérdés átfogalmazására irányuló e javaslat tekintetében lásd a Bíróság által a 2017. február 15-i W és V ítéletben alkalmazott átfogalmazást (C-499/15, EU:C:2017:118, 44–46. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

13 Az elsődleges kereseti kérelmet 2007. május 22-én nyújtották be a Tribunale di Teramohoz (teramói bíróság), amely a 2012. január 19-i határozatával elhalasztotta a járulékos kereseti kérelmek vizsgálatát, és azokról a 2013. július 8-i nem jogerős határozatával döntött.

2. A 44/2001 rendelet és a 2201/2003 rendelet által a perfüggőség esetére előírt mechanizmus azonosságáról

46. Ez a két rendelet perfüggőség esetén a joghatóság hiányának megállapítását írja elő azon bíróság számára, amelyhez később fordultak.[14] A Bíróság megállapította, hogy „a 2201/2003 rendelet[15] 19. cikkének megfogalmazása nagyon hasonlít a 44/2001 rendelet 27. cikkéhez, amely a[z] […] Egyezmény 21. cikkének helyébe lépett[16], és az e két utóbbi cikkben foglaltakkal egyenértékű mechanizmust ír elő a perfüggőségi esetek kezelésére. Következésképpen figyelembe kell venni a Bíróságnak az utóbbi cikkekre vonatkozó megfontolásait."[17]

3. A perfüggőség esetére létrehozott mechanizmusról és annak céljáról

47. Ahogyan azt már a Bíróság is megállapította a 2201/2003 rendeletet illetően, „az uniós jogalkotó […] a perfüggőség eseteinek megoldása céljából egyértelmű és hatékony mechanizmust kívánt létrehozni (lásd a 44/2001 rendelettel kapcsolatos analógia útján: Cartier parfums-lunettes és Axa Corporate Solutions assurances ítélet, C-1/13, EU:C:2014:109, 40. pont)"[18].

48. Ez a mechanizmus, amely „a bírósághoz fordulás időrendi sorrendjén alapul"[19], azt jelenti azon bíróság számára, amelyhez később fordultak, hogy hivatalból függessze fel az eljárást azon bíróság joghatóságának megállapításáig, amelyhez először fordultak.

49. A Bíróság pontosította, hogy „azon bíróság joghatóságának [a 2201/2003] rendelet 19. cikkének (1) bekezdése értelmében való megállapításához, amelyhez elsőként fordultak, elegendő, ha az elsőként eljáró bíróság nem állapította meg hivatalból a joghatóságának hiányát, és azt korábban vagy azon álláspont e bíróság elé terjesztésének időpontjáig, amely a nemzeti eljárásjoga értelmében első érdemi védekezésnek tekintendő, egyik fél sem vitatta (lásd analógia útján: Cartier parfums-lunettes és Axa Corporate Solutions assurances ítélet, C-1/13, EU:C:2014:109, 44. pont)"[20].

14 Megfigyelhető, hogy a bírósághoz fordulás időrendje tiszteletben tartásának kötelezettsége a 4/2009 rendelet 12. cikkében is megjelenik, amely szigorúbb, mint a 2201/2003 rendelet 19. cikke, mivel a jogalap, a pertárgy és a felek hármas azonosságát követeli meg. Ugyanez igaz három másik rendelet, azaz az öröklési ügyekre irányadó joghatóságról, az alkalmazandó jogról, az öröklési ügyekben hozott határozatok elismeréséről és végrehajtásáról, valamint az öröklési ügyekben kiállított közokiratok elfogadásáról és végrehajtásáról, valamint az európai öröklési bizonyítvány bevezetéséről szóló, 2012. július 4-i 650/2012/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet (HL 2012. L 201., 107. o.; helyesbítések: HL 2012. L 344., 3. o.; HL 2013. L 60., 140. o.), a házassági vagyonjogi rendszerekkel kapcsolatos ügyekben a joghatóság, az alkalmazandó jog, valamint a határozatok elismerése és végrehajtása területén létrehozandó megerősített együttműködés végrehajtásáról szóló, 2016. június 24-i (EU) 2016/1103 tanácsi rendelet (HL 2016. L 183., 1. o.; helyesbítések: HL 2017. L 113., 62. o.; HL 2018. L 1567., 36. o.), valamint a bejegyzett élettársi kapcsolatok vagyonjogi hatásaival kapcsolatos ügyekben a joghatóság, az alkalmazandó jog, valamint a határozatok elismerése és végrehajtása területén létrehozandó megerősített együttműködés végrehajtásáról szóló, 2016. június 24-i (EU) 2016/1104 tanácsi rendelet (HL 2016. L 183., 30. o.; helyesbítés: HL 2017. L 113., 62. o.) 17. cikke vonatkozásában is. E két utóbbi rendelet értelmében az eljárás perfüggőség miatti felfüggesztése esetén „a jogvita ügyében eljáró valamely bíróság kérésére bármely más eljáró bíróság késedelem nélkül tájékoztatja az említett bíróságot arról, hogy mikor indította meg az eljárást". A polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról szóló, 2012. december 12-i 1215/2012/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet (HL 2012. L 351. 1. o.) 29. cikke hasonlóképpen szól. Meg kell jegyezni, hogy az Európán kívüli perfüggőség esetére az e rendelet 33. cikkében előírt mechanizmus – amely egy nagyobb mértékű újítást jelent – nem összehasonlítható.

15 Ez a rendelet hatályon kívül helyezte a házassági ügyekben és a házastársaknak a közös gyermekekkel kapcsolatos szülői felelősségre vonatkozó eljárásokban a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról szóló, 2000. május 29-i 1347/2000/EK tanácsi rendeletet (HL 2000. L 160., 19. o.; magyar nyelvű különkiadás 19. fejezet, 1. kötet, 209. o.). E rendelet 11. cikkének (2) bekezdése kizárólag a házasság felbontása vonatkozásában írt elő a pertárgy, a jogalap és a felek hármas azonosságától eltérő feltételeket.

16 Az új tagállamoknak az alábbi egyezményhez való csatlakozásáról szóló későbbi egyezményekkel módosított, a polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról és a határozatok végrehajtásáról szóló, 1968. szeptember 27-i egyezmény (HL 1998. C 27., 1. o.).

17 Lásd: 2015. október 6-i A ítélet (C-489/14, EU:C:2015:654, 27. pont).

18 Lásd: 2015. október 6-i A ítélet (C-489/14, EU:C:2015:654, 29. pont).

19 Lásd: 2015. október 6-i A ítélet (C-489/14, EU:C:2015:654, 30. pont).

20 Lásd: 2015. október 6-i A ítélet (C-489/14, EU:C:2015:654, 34. pont). A 44/2001 rendelet 27. cikkére alapozott ezen értelmezés a 2201/2003 rendelet 19. cikke (2) bekezdésének alkalmazására egyaránt érvényes. Ez a megoldás lehetővé teszi azon esetek megoldását, amikor az a bíróság, amelyhez elsőként fordultak, nem határozott kifejezetten a joghatóságáról.

50. Pontosabban, ahogyan azt a Bíróság javasolta, „[a] nemzeti jogában előírt lehetőségek szerint a később megkeresett bíróság, amennyiben ugyanazon felek között két eljárás van folyamatban, a perfüggőségi kifogásra hivatkozó féltől érdeklődhet az állítólagos eljárásról és a kérelem tartalmáról. Emellett e bíróság, figyelembe véve azt, hogy a 2201/2003 rendelet a bíróságok közötti együttműködésre és kölcsönös bizalomra épül, tájékoztathatja az elsőként megkeresett bíróságot a nála előterjesztett kérelemről, felhívhatja ez utóbbi figyelmét a perfüggőség esetleges fennállására, kérheti ez utóbbit, hogy tájékoztassa az előtte fekvő kérelemmel kapcsolatos információkról, és hogy foglaljon állást a 2201/2003 rendelet értelmében vett joghatóságáról, illetve hogy közöljön vele minden, e tekintetben már elfogadott határozatot. Végül a később megkeresett bíróság tagállamának központi hatóságához fordulhat.” [21]

51. A 2201/2003 rendelet 19. cikkében foglalt perfüggőségi szabályok kötelező jellegét azok célja igazolja. [22] A Bíróság rámutatott arra, hogy „e szabályok annak elkerülésére irányulnak, hogy a különböző tagállamok bíróságai előtt párhuzamos eljárások legyenek folyamatban, és ebből egymással összeegyeztethetetlen határozatok következzenek” [23].

52. E szabályok a tagállamokban hozott határozatok *ipso iure* elismerése elvének végrehajtásához járulnak hozzá, amely elv pedig a kölcsönös bizalom elvén alapul.

4. A perfüggőség feltételeiről és azoknak az alapeljárásban történő alkalmazásáról

53. A Bíróság állandó ítélkezési gyakorlata szerint a perfüggőség esetének meghatározására – különösen a 44/2001 rendeletben és a 2201/2003 rendeletben – alkalmazott fogalmakat egymástól függetlennek kell tekinteni.

54. Így a szülői felelősség tárgyában a Bíróság erre az elvre kifejezetten emlékeztetett a 2201/2003 rendelet által elérni kívánt célokra, illetve arra alapozva, hogy „e rendelet 19. cikkének (2) bekezdése, ahelyett hogy a »perfüggőség« kifejezésre utalna, amint az a tagállamok különböző nemzeti jogrendjeiben használatos, több anyagi feltételt állapít meg a fogalommeghatározás elemeiként” [24].

55. A házassági kötelékkel kapcsolatos kérelmek területén a 2201/2003 rendelet 19. cikke (1) és (2) bekezdésének összehasonlításából következik, hogy a felekre vonatkozik az az egyetlen feltétel, amelyet egy párhuzamos eljárás fennállásának megállapítása érdekében vizsgálni kell. A Bíróságnak alkalma nyílt ennek kifejezett megállapítására a 2015. október 6-i A ítéletben. [25] A Bíróság így megállapította, hogy „fennállhat a perfüggőség abban az esetben, ha […] két különböző tagállam bíróságához fordultak, az egyikhez különválás iránti eljárást, a másikhoz házasságfelbontás iránti eljárást indítva, illetve ha mindkét bírósághoz házasságfelbontás iránti kérelemmel fordultak” [26].

21 Lásd: 2010. november 9-i Purrucker ítélet (C-296/10, EU:C:2010:665, 81. pont). E tekintetben a polgári és kereskedelmi ügyekben illetékes európai igazságügyi hálózat (RJECC) elsődleges szerepet játszik az igazságügyi együttműködés egyszerűsítése és gyorsítása érdekében a perfüggőségre vonatkozó, illetve a 2201/2003 rendelet 15. cikke szerinti rendelkezések alkalmazása esetén.

22 Ugyanez vonatkozik a 44/2001 rendelet 27. cikkére, szemben az eljárások összefüggése esetén alkalmazandó szabályokkal (e rendelet 28. cikke). Meg kell jegyezni, hogy a 2201/2003 rendelet – a korábbi 1347/2000 rendelethez hasonlóan – nem tartalmaz az eljárások összefüggésére vonatkozó különös rendelkezést.

23 Lásd: 2015. október 6-i A ítélet (C-489/14, EU:C:2015:654, 29. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

24 Lásd: 2010. november 9-i Purrucker ítélet (C-296/10, EU:C:2010:665, 66. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

25 C-489/14, EU:C:2015:654. Meg kell jegyezni, hogy ezen ítélet meghozatalára az alapeljárásban eljáró érintett román bíróság jogerős ítéletét követően több mint két évvel került sor. Ebben az időpontban azonban a „perfüggőség” fogalmának önálló jellegét a Bíróság már több ítéletében is megállapította.

26 Ezen ítélet 33. pontja. Ezeket az eseteket *„quasi* perfüggőségnek” vagy „álperfüggőségnek” is minősítik. Ezt a fogalmat alkalmazza M. A. Borrás is itt: Rapport explicatif relatif à la convention établie sur la base de l’article K. 3 du traité sur l’Union européenne concernant la compétence, la reconnaissance et l’exécution des décisions en matière matrimoniale (HL 1998. C 221., 27. o., különösen 54. pont). Ez a magyarázat az 1347/2000 rendelet 11. cikkére vonatkozik, amelynek lényegét egyszerűsített formában a 2201/2003 rendelet 19. cikke is átvette, egyedül azt követelve meg, hogy a házasság felbontására, érvénytelenítésére és a különválásra vonatkozó eljárások – eljárási pozíciójuktól függetlenül – ugyanazon felekre vonatkozzanak.

56. Ha a házassági kötelékre vonatkozó eljárás során a szülői felelősségre vonatkozó kérelmet is előterjesztettek, a különválásra vonatkozó perfüggőségi szabályok alkalmazandók. [27]

57. Ugyanez vonatkozik a tartással kapcsolatos ügyekre, amennyiben a kérelem „kimenetele [a] személyi állapotot érintő eljárástól függ" a 44/2001 rendelet 5. cikkének 2. pontja értelmében.

58. A házasság felbontásának megállapítását követően – a 2201/2003 rendelet 12. cikke (2) bekezdése b) pontjának alkalmazásától függően – e rendelet 19. cikkének (2) bekezdése szerint a szülői felelősségre vonatkozó ügyekben szükséges a pertárgy és a jogalap azonosságának feltételének teljesülése. [28] A tartási kötelezettségre vonatkozó kérelem tekintetében a 44/2001 rendelet 27. cikkében szereplő és a jelen ügyben is alkalmazandó perfüggőségi szabályok megkövetelik a pertárgy, a jogalap és a felek azonosságának vizsgálatát.

59. Ezenkívül megjegyzendő, hogy továbbra is fennáll az azon bíróság számára biztosított elsőbbség, amelyhez elsőként fordultak, amennyiben az nem állapította meg – a 2201/2003 rendelet [29] 17. cikkének megfelelően az eljárás minden szakaszában kötelezően vizsgálandó [30] – joghatóságának hiányát.

60. Így az alapeljárásban a román bírósághoz való fordulástól kezdődően alkalmazandó, a perfüggőség esetére előírt mechanizmust ennek a bíróságnak alkalmaznia kellett a különválással kapcsolatos döntés vonatkozásában és annak az azon gyermekre gyakorolt következményei vonatkozásában egyaránt, aki – az olasz bíróság joghatóságáról való megállapodás eredményeként – Romániában tartózkodott. [31]

61. Márpedig a Curtea de Apel Bucureşti (bukaresti fellebbviteli bíróság) 2013. június 12-i ítéletéből következik, hogy a román bíróság S. Liberato házassági kötelékkel kapcsolatos kérelmekre alapozott perfüggőségi kifogásának elutasításával helytelenül alkalmazta az uniós jogot. [32] Először ugyanis a perfüggőség és a jogerő feltételeit megállapító román nemzeti jogra hivatkozott, majd úgy vélte, hogy „[a] [2201/2003 rendelet] 19. cikkének szövegéből – amely egyértelműen sorolja fel a perfüggőség három esetét, azaz »a házasság felbontására, a különválásra vagy a házasság érvénytelenítésére vonatkozó, ugyanazon feleket érintő kérelmek« – világosan következik, hogy a két párhuzamos kérelemnek egyetlen tárgya lehet a három közül, nem pedig két különböző a rendelkezés szövege által kifejezetten felsoroltak közül. […] [A] jelen ügyben a két kérelem tárgya – azaz a különválás Olaszországban, illetve a házasság felbontása Romániában – eltérő, ez pedig kizárja a 2201/2003 rendelet 19. cikkének alkalmazását. Helyesen állapította meg a fellebbviteli bíróság, hogy a román rendszer nem ismeri a különválás intézményét. Ennek következtében nyilvánvaló, hogy nem lehet helye egy másik tagállam bíróságai előtt benyújtott ilyen kérelemmel való »azonosságnak«. Meg kell jegyezni, hogy még ha ez az intézmény létezne is, a házasság felbontása és a különválás nem azonos."

27 Lásd ebben az értelemben: Gaudemet-Tallon, H., „Divorce – Divorce prononcé en France – Introduction – Compétence des tribunaux français – Particularités de l'instance", *JurisClasseur* – Droit international, LexisNexis, Párizs, 2017. márciusi füzet 547–10., különösen 135. pont.

28 E fogalmak értelmezése tekintetében lásd: 2010. november 9-i Purrucker ítélet (C-296/10, EU:C:2010:665, 67. és 68. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat). Példaként lásd továbbá: 2010. december 22-i Mercredi ítélet (C-497/10 PPU, EU:C:2010:829, 68. és 69. pont).

29 Ugyanez vonatkozik arra az esetre is, amikor a 2201/2003 rendelet 25. cikke alkalmazásában egyik vagy másik bíróság kezdeményezésére az ügy tárgyalására alkalmasabb bíróság joghatósága élvez elsőbbséget.

30 A szülői felelősséggel kapcsolatos vizsgálatnak, illetve az ezzel kapcsolatos határozatok indoklásának fontossága tekintetében lásd: 2010. július 15-i Purrucker ítélet (C-256/09, EU:C:2010:437, 73. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat); 2017. február 15-i W és V ítélet (C-499/15, EU:C:2017:118, 51. és 54. pont). Az eljárás valamennyi szakaszában elvégzendő vizsgálat tekintetében hasonlóság fedezhető fel a következőkkel: 2014. november 12-i L ítélet (C-656/13, EU:C:2014:2364, 58. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat); a folyamatban lévő iq ügy (C-478/17), amely a 2201/2003 rendelet 15. cikkének alkalmazásával kapcsolatos. Lásd: Wathelet főtanácsnok ezen ügyre vonatkozó indítványa (C-478/17, EU:C:2018:552).

31 A 2201/2003 rendelet 12. cikkének (1) bekezdése alkalmazásában a joghatóságról való megállapodás azt feltételezi, hogy az anya nem vitatja az olasz bíróság joghatóságát (lásd a jelen indítvány 23. pontját), valamint hogy az olasz bíróság meggyőződik arról, hogy a joghatósága szolgálja legjobban a gyermek mindenek felett álló érdekét (lásd analógia útján: 2014. október 1-jei E ítélet [C-436/13, EU:C:2014:2246, 44. pont]). Lásd: a Bíróság elnökének 2018. január 16-i PM végzése (C-604/17, nem tették közzé, EU:C:2018:10, 27–29. pont); 2018. április 19-i Saponaro és Xylina ítélet (C-565/16, EU:C:2018:265, 23., 24. és 33–35. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

32 Lásd a jelen indítvány 25. és 26. lábjegyzetét.

62. Egyébiránt meg kell jegyezni, hogy az S. Liberato által az eljárás valamennyi szakaszában hivatkozott perfüggőségi kifogás ezen, a különválásra vonatkozó kérelemhez kapcsolódó joghatóságról való megállapodáson alapult, nem pedig a szülői felelősséggel vagy tartással kapcsolatos ügyekre alkalmazandó szabályokon.

63. E tekintetben megjegyezhető, hogy azt követően, hogy az olasz bíróság 2012. január 19-én kihirdette a házassági kötelékre vonatkozó határozatot,[33] a perfüggőség kérdésének vizsgálata határozottan nehezebbé vált.[34] Az ugyanis többé csak annyiban merülhetett fel a szülői felelősség vonatkozásában, amennyiben ez a bíróság megállapította joghatóságát. Ez véleményem szerint kizárólag a 2201/2003 rendelet 12. cikke (2) bekezdése b) pontjában foglalt rendelkezések értelmezéséből következhet,[35] amelyet – meglátásom szerint – a gyermek mindenek felett álló érdekének figyelembevételével kell összekapcsolni, amely érdek az eljárás kezdetén – az anya hozzájárulásával – igazolta a joghatóságról való megállapodást.[36]

64. Amennyiben e feltételek fennállása szükséges az olasz bíróság arra vonatkozó joghatóságának igazolásához, hogy járulékosan határozzon a – perfüggőségnek véget vető – román döntés elismeréséről, a kérdést előterjesztő bíróság feladata meggyőződni arról, hogy ezek vizsgálatára sor került.[37]

65. A fenti megfontolások összességének fényében kell pontosítani, hogy a perfüggőségi szabályok megsértéséből milyen következményeket kell levonni az alapeljárás körülményeire tekintettel.

B. A perfüggőségi szabályok megsértésének következményei

66. Mindenekelőtt meg kell jegyezni az alapeljárás egyedi körülményeit. Annak a bíróságnak kell ugyanis a másodikként megkeresett bíróság által hozott jogerős határozat elismerésére vonatkozó járulékos kérelemről döntenie, amelyhez elsőként fordultak, és amelynél függőben vannak az ugyanazon feleket érintő egyező kérelmek.[38]

67. Következésképpen ezen egyedüli okból – ellentétben azzal, amit az Európai Bizottság állít – nem ültethető át az alapeljárásra a Bíróságnak a 2010. december 22-i Mercredi ítélet alapjául szolgáló ügyben hozott határozata,[39] amely szerint perfüggőség esetén a később megkeresett bíróság által a szülői felelősségre vonatkozóan – az eljárás felfüggesztése kötelezettségének megsértésével[40] – hozott határozat „nem érintené” az azon bíróság által meghozandó határozatot, amelyhez elsőként

33 Úgy tűnik, hogy a különválásra vonatkozó határozat kihirdetésének következményeit nem vitatták, jóllehet ezen időpontot követően két határozatot is hoztak Romániában, nevezetesen a 2012. december 3-i ítéletet és az S. Liberato által benyújtott fellebbezést elutasító 2013. június 12-i ítéletet.

34 A 2201/2003 rendelet 12. cikke (2) bekezdésének a) pontja szerint ugyanis a megállapodás útján megállapított joghatóság azonnal megszűnik, amint a szülői felelősségre vonatkozó határozat jogerőre emelkedik. Egyébként – amint azt a Bíróság a 2201/2003 rendelet 8. cikke (1) bekezdésének értelmezésére vonatkozó 2018. június 28-i HR ítéletben (C-512/17, EU:C:2018:513, 59. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat) megállapította – „[a]z uniós jogalkotó úgy ítélte meg […], hogy a gyermek szokásos tartózkodási helyéhez földrajzilag közel lévő bíróság van a legmegfelelőbb helyzetben ahhoz, hogy mérlegelje a gyermek érdekében hozandó intézkedéseket”.

35 A Bíróság nem határozott kifejezetten e rendelkezés alkalmazásáról. Ugyanebben az értelemben lásd: Wathelet főtanácsnok iq ügyre vonatkozó indítványa (C-478/17, EU:C:2018:552, 45. pont). Ez az értelmezés Pataut, É. és Gallant, E. kommentárján alapulhat, „Article 12: Prorogation of jurisdiction”, itt: Magnus, U. és Mankowski, P., *European Commentaries on Private International Law, Brussels IIbis Regulation*, IV. kötet, Sellier European Law Publishers, Otto Schmidt, Cologne, 2017., 41. pont (160. o.). Erre az elméletre nem hivatkozik Joubert, N., „Autorité parentale – Conflits de juridictions”, *JurisClasseur* – Droit international, LexisNexis, Párizs, 2009. márciusi füzet, 549–20., különösen 44. pont.

36 Ezen elemzés és a következőben kifejtett között hasonlóság fedezhető fel: 2014. október 1-jei E. ítélet (C-436/13, EU:C:2014:2246, 45–47. és 49. pont); 2017. február 15-i W és V ítélet (C-499/15, EU:C:2017:118, 51. és 52. pont).

37 Véleményem szerint az utolsóként eljáró olasz bíróság határozatából világosan ki kell tűnnie, hogy a határozathozatalra a gyermek mindenek felett álló érdekére tekintettel, a 2007-ben az első olasz bírósághoz való fordulást követően megállapított joghatóságról való megállapodás vizsgálatát követően kerül sor.

38 Emlékeztetésképpen: a felek azonossága a tartási ügyekkel kapcsolatos kérelmek esetében szükséges. A házassági kötelékre vonatkozó kérelem esetében az olasz bíróság jogerős határozatot hozott.

39 C-497/10 PPU, EU:C:2010:829.

40 Lásd ezen ítélet 68. és 69. pontját.

fordultak.[41] A Bíróság ugyanis a 2010. december 22-i Mercredi ítélet 67. pontjában megállapította,[42] hogy nem volt jogerős az azon bíróság által hozott vitatott határozat, amelyhez később fordultak. Ezenkívül a gyermek tartózkodási helyével kapcsolatos bizonytalanság, valamint a visszavitelére irányuló eljárással való átfedés szintén egyedi megoldást tesznek szükségessé ebben az ügyben.

68. Ennélfogva az alapeljárásban a perfüggőségi szabályok megsértésének kérdését az elismerést kizáró – a 2201/2003 rendelet és a 44/2001 rendelet szerinti – okokra tekintettel kell vizsgálni.

69. A függőben lévő eljárásban – amelynek már nem tárgya a különválás[43] – a kérdést előterjesztő bíróság helyesen állapította meg, hogy a 2201/2003 rendeletben előírt, az elismerést kizáró okok közül egyedül a 2201/2003 rendelet 23. cikkének a) pontja szerinti, az azon tagállam közrendjével való nyilvánvaló ellentét kritériuma vizsgálandó e rendelet 24. cikkével összefüggésben, ahol a szülői felelősség vonatkozásában hozott határozat elismerését kérik.[44] A rendelet 24. cikke ugyanis kizárja a közrendre vonatkozó kritériumnak az említett rendelet 3–14. cikke szerinti joghatósági szabályokra történő alkalmazását.

70. A Bíróság már vizsgálta ezt a kérdést a P ítéletben.

71. Az ebben az ügyben szereplő körülmények[45] és az alapeljárás körülményei közötti különbség nem tűnik számomra lényegesnek, mivel egyrészt a Bíróság határozata a joghatósággal vagy a párhuzamos eljárások összehangolásával kapcsolatos szabályok és azon szabályok egymáshoz való viszonyára vonatkozik, amelyek lehetővé teszik a valamelyik tagállamban hozott határozatok elismerésének megtagadását, másrészt az a 2015. július 16-i Diageo Brands ítéletben[46] szereplőkkel lényegében azonos általános elveken alapul.

72. A P ítéletben a Bíróság kifejezte azon szándékát, hogy el tudja fogadni a határozat elismerésének kifogásolását lehetővé tevő indokoknak a – 44/2001 rendelet alkalmazásának esetével megegyező – megszorító értelmezését, ami a két alkalmazandó rendelet okán célszerűen igazolja az alapeljárásra nézve, hogy ennek a határozatnak kiindulópontként kell szolgálnia a kérdést előterjesztő bíróság által előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések megválaszolásához.

73. A Bíróság egyrészt emlékeztetett arra, hogy „[a 2201/2003] rendelet [a] (21) preambulumbekezdése szerint azon az elgondoláson alapul, hogy a tagállamokban meghozott határozatok elismerését és végrehajtását a kölcsönös bizalom elvére kell alapozni, és az elismerés megtagadásának jogalapját a szükséges minimális szinten kell tartani”[47], másrészt arra, hogy „[e]bben a rendszerben a 2201/2003 rendelet 23. cikkét, amely megállapítja a szülői felelősségére vonatkozó határozatok elismerését kizáró okokat, szigorúan kell értelmezni, minthogy akadályt képez az említett rendelet […] egyik alapvető célkitűzésének megvalósítása előtt”[48].

41 Lásd az említett ítélet 70. pontját.

42 C-497/10 PPU, EU:C:2010:829.

43 Egy, a házasság felbontására vonatkozó határozat és egy, a különválásra vonatkozó határozat összeegyeztethetetlenségének hiánya tekintetében lásd: M. A. Borrásnak a 26. lábjegyzetben hivatkozott magyarázó jelentése, különösen 71. pont.

44 Ugyanez vonatkozik a tartási kötelezettségre is. A 44/2001 rendelet 34. cikkének 1. pontja és 35. cikkének (3) bekezdése alkalmazandó.

45 A vitatott határozatot az a bíróság hozta, amelyhez elsőként fordultak. A jogvita a gyermek tartózkodási helyére, és következésképpen e bíróság joghatóságára, valamint arra az állításra vonatkozott, hogy ez a bíróság a 2201/2003 rendelet 15. cikkében foglalt kötelezettségeinek megsértésével határozott.

46 C-681/13, EU:C:2015:471 (40–42. és 44. pont).

47 A P ítélet 35. pontja.

48 A P ítélet 36. pontja. Nemrégiben a Bíróság a 2017. február 15-i W és V ítéletben (C-499/15, EU:C:2017:118, 50. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat) emlékeztetett arra, hogy a bírósági határozatok kölcsönös elismerésének elve „egy valóságos jogi térség létrehozásához elengedhetetlen alapelv”, amely a 2201/2003 rendelet (2) preambulumbekezdéséből következik.

74. Ezek a célok és elvek igazolták, hogy az uniós jogalkotó a 2201/2003 rendelet 24. cikkében kimondja a tagállami bíróság joghatósága bármiféle felülvizsgálatának tilalmát,[49] és „kifejezetten [pontosítsa], hogy ugyanezen rendelet 23. cikkének a) pontja nem alkalmazható ilyen felülvizsgálat elvégzéséhez”[50] a rendelet 3–14. cikkére hivatkozva.[51] Ez a kiindulópont – amelytől sem közvetve, sem közvetlenül nem lehet eltérni – a joghatósági szabályok egységesítéséből, valamint abból a vélelemből is következik, hogy ezeket a szabályokat a bírósághoz forduláskor valamennyi bíróság megfelelően vizsgálja.

75. Mindezen indokok alapján a Bíróság a P ítéletben kiterjesztette a tagállam közrendjével való összeegyeztethetetlenségen alapuló kritérium alkalmazásának tilalmát a 2201/2003 rendelet 15. cikkére.[52]

76. Mindazonáltal, bár e rendelet 19. cikke – a 15. cikkhez hasonlóan – az említett rendelet „Joghatóság” című II. fejezetében szerepel, az nem az 1. és 2. szakaszban található, joghatóságot meghatározó különös rendelkezéseket egészíti ki, mivel a „[k]özös rendelkezések[re]” vonatkozó 3. szakaszban található.

77. Ugyanakkor úgy vélem, hogy a P ítéletben elfogadott megoldását kell átültetni. Amikor ugyanis az a bíróság, amelyhez elsőként fordultak, az elismerésre vonatkozó járulékos kérelemről határoz, és megvizsgálja a perfüggőségi szabályoknak az azon bíróság általi helyes alkalmazását, amelyhez később fordultak, illetve ennek következtében azokat az okokat, amelyek miatt nem állapította meg joghatóságának hiányát, ennek ellenőrzésével a saját joghatóságát vizsgálja felül. Márpedig a 2201/2003 rendelet 24. cikke ezt tiltja számára.

78. Ráadásul a joghatósági szabályok korábban bemutatott végrehajtási feltételei miatt ez a vizsgálat nem szorítkozhatna a bírósághoz fordulás időpontjának vizsgálatára. Következésképpen az e szabályok megsértése súlyosságának mérlegelése a határozat elismerésének szakaszában szintén problémásnak bizonyulhat. Elképzelhető ugyanis – különösen a szülői felelősségre vonatkozó ügyek és a joghatóságról való megállapodás esetében –, hogy a bíróságok közötti egyeztetés eredményeként az a bíróság, amelyhez elsőként fordultak, a joghatóság hiányát állapítja meg, különösen a joghatósági kritériumok, nevezetesen a gyermek tartózkodási helyével való közelség és a gyermek mindenek felett álló érdeke miatt.[53]

79. Ezenkívül – ahogyan azt a Bíróság a P ítéletben megállapította – „a megkeresett állam bírósága – anélkül, hogy ne vonná kétségbe a 2201/2003 rendelet célját – nem tagadhatja meg egy valamely másik tagállamból származó határozat elismerését pusztán azzal az indokkal, hogy úgy ítéli meg, hogy e határozatban tévesen alkalmazták a nemzeti vagy az uniós jogot”[54]. Így számomra nehéznek tűnik

49 Ez a tilalom a rendeletek többségében megjelenik, mivel az a kölcsönös bizalom elvével egylényegű. Lásd különösen az 1215/2012 rendelet 45. cikkének (3) bekezdését, valamint a 2016/1103 rendelet és a 2016/1104 rendelet 39. cikkét. A Bíróság számára ez alapelvként szolgál, lásd: 2000. március 28-i Krombach ítélet (C-7/98, EU:C:2000:164, 31. pont).

50 Lásd a P ítélet 42. pontját.

51 Megfigyelhető, hogy e cikk megfogalmazása eltér a 44/2001 rendelet 35. cikkének (3) bekezdésétől, amely a következő általános módon fogalmaz: „[…] a származási tagállam bíróságának joghatósága nem vizsgálható felül. A közrendnek a 34. cikk 1. pontjában említett vizsgálata a joghatósággal kapcsolatos szabályokra nem alkalmazható.”

52 Lásd a P ítélet 45. pontját.

53 Lásd: a 2018. június 28-i HR ítélet (C-512/17, EU:C:2018:513, 59. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

54 Lásd a P ítélet 46. pontját, amely egy határozat felülvizsgálatának tilalmán alapuló állandó szabályra emlékeztet (lád különösen a 44/2001 rendelet 36. cikkét és 45. cikkének (2) bekezdését, valamint a 2201/2003 rendelet 26. cikkét).

annak igazolása, hogy párhuzamos eljárások esetében a kollízió [55] megoldásának hibáját szigorúbban bírálják el, mint a joghatóság vizsgálatának hiányát, [56] vagy az annak során elkövetett hibákat, amelyekre a 2201/2003 rendelet 24. cikkében, illetve több más uniós rendeletben foglalt rendelkezések értelmében nem vonatkozik semmilyen felülvizsgálat.

80. Mindezekből azt a következtetést vonom le, hogy annak ellenére, hogy a 2201/2003 rendelet 19. cikke nem tartalmaz kifejezett hivatkozást e rendelet 24. cikkére, ez utóbbit úgy kell értelmezni, hogy az eredetileg eljáró bíróság joghatósága felülvizsgálatának itt kimondott tilalma a perfüggőségi szabályok megsértése esetére egyaránt alkalmazandó. [57]

81. A tartással kapcsolatos kérelmek tekintetében meg kell jegyezni, hogy semmilyen, a 44/2001 rendelet 35. cikke (3) bekezdésének szövegéből adódó, nehézség nem merül fel. [58]

82. Mindezen megfontolásokra tekintettel azt javaslom, hogy a Bíróság állapítsa meg, hogy a 44/2001 rendelet 35. cikkének (3) bekezdését és a 2201/2003 rendelet 24. cikkét úgy kell értelmezni, hogy azok tiltják, hogy a 44/2001 rendelet 27. cikkében és a 2201/2003 rendelet 19. cikkében szereplő perfüggőségi szabályok azon bíróság általi megsértése, amelyhez később fordultak, jogalapként szolgáljon – a megkeresett tagállam közrendjével való összeegyeztethetetlenség alapján – az általa hozott határozat elismerése megtagadásának.

83. A teljesség kedvéért szeretném tisztázni, hogy amennyiben a közrendi kritérium alkalmazhatóságának elfogadására kerülne sor, a P ítélet erre nézve is rögzíti az – újra megerősítendő – korlátokat. [59]

84. Ez az ítélet ugyanis olyan elveken alapul, amelyeknek kimondására számos alkalommal sor került az elismerés megtagadása – az ítéletek szabad mozgását szabályozó több rendeletben is szereplő – okainak értelmezése során, [60] az ítélet továbbá az uniós jogalkotó azon követelményén is alapul, hogy a szülői felelősséggel kapcsolatban hozott határozat elismerésének megtagadása esetében a „gyermek mindenek felett álló érdekét” [61] vegyék figyelembe, szem előtt tartva a gyermeket érintő határozatok megváltoztatásának állandó lehetőségét.

55 A 2009. július 16-i Hadadi ítéletben (C-168/08, EU:C:2009:474, 56. pont) és a 2014. október 9-i C ítéletben (C-376/14 PPU, EU:C:2014:2268, 37. pont) használt kifejezés.

56 Példaként lásd: P ítélet; 2017. február 15-i W és V ítélet (C-499/15, EU:C:2017:118). Lásd továbbá: Joubert, N. észrevételei, „La résidence de l’enfant du divorce face à la demande de modification de la décision relative à la garde et aux aliments”, *Revue critique de droit international privé*, Dalloz, Párizs, 2018., 138–142. o., különösen 9. pont (140. és 141. o.).

57 E kérdés, illetve a P ítéletben elbírált kérdés fontosságára tekintettel, a 2201/2003 rendelet átdolgozása esetére ajánlatos lehet hozzátenni egy, a 24. cikkel kapcsolatos javaslatot. Megfigyelhető, hogy a joghatósági szabályok vonatkozásában semmilyen módosítást nem nyújtottak be sem az eredeti tervezetben, azaz a házassági ügyekben és a szülői felelősségre vonatkozó eljárásokban a joghatóságról, a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról, valamint a gyermekek jogellenes külföldre viteléről szóló tanácsi rendeletre irányuló javaslatban (COM(2016) 411 final), sem pedig az Európai Parlament e javaslatra vonatkozó 2018. január 18-i jogalkotási állásfoglalásában, amely elérhető a következő internet címen: http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P8-TA-2018–0017 + 0+DOC+XML+V0//HU. Az Európai Unió Tanácsa e javaslatra vonatkozó tárgyalásainak utolsó állapotával kapcsolatban lásd: Bulletin Quotidien Europe 12033. szám, *Agence Europe*, 2018. június 5., 2. o.

58 Lásd a jelen indítvány 51. lábjegyzetét.

59 Lásd ezen ítélet 35–39. pontját, valamint a P ítélet 37. és 39. pontjában hivatkozott 2015. július 16-i Diageo Brands ítéletet (C-681/13, EU:C:2015:471), amely a 44/2001 rendelet által szabályozott ugyanezen megoldás alkalmazását teszi lehetővé a tartással kapcsolatos ügyekben.

60 A 44/2001 rendelet tekintetében közelmúltbeli példaként lásd: 2016. május 25-i Meroni ítélet (C-559/14, EU:C:2016:349, 38–42. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

61 Lásd a P ítélet 39. pontját. Lásd továbbá a jelen indítvány 93. pontját.

85. Következésképpen ismét meg kellene állapítani, hogy „[a] 2201/2003 […] rendelet 23. cikkének a) pontját úgy kell értelmezni, hogy a gyermek mindenek felett álló érdekére figyelemmel, a valamely tagállam jogrendjében lényegi jelentőségűnek tekinthető jogszabály vagy e jogrendben alapvetőnek elismert jog nyilvánvaló megsértése hiányában, e rendelkezés nem teszi lehetővé e tagállam azon bírósága számára, amely úgy tekinti, hogy joghatósággal rendelkezik ahhoz, hogy valamely gyermek feletti felügyeleti jogról határozzon, egy másik tagállam azon bírósága által hozott határozat elismerésének megtagadását, amely az e gyermek feletti felügyeleti jogról határozott.” [62]

86. A kérdést előterjesztő bíróság úgy véli, hogy a perfüggőségi szabályok megsértése – e szabályoknak a határozatok Unión belüli automatikus elismerésére vonatkozó rendszerben betöltött szerepe miatt – sérti azon eljárási közrendi elvet, amely a határozatok mozgását biztosítja.

87. Márpedig nem fogadható el egy ilyen minősítés, mivel e szabályok jelentősége nem hasonlítható össze azokéval, amelyeket a Bíróság annak megállapítására fogadott el, hogy a határozat elismerése sértené az uniós eljárási közrendet. [63] Egy ilyen mérlegelésnek összhangban kell állnia a korábban bemutatott elvekkel, nevezetesen az elismerés megtagadásának a 2201/2003 rendelet 23. cikkében kimondott indokai korlátozásával, a közrendi klauzulára való hivatkozás kivételes jellegével, és azon tilalommal, hogy a megkeresett tagállam bírósága egyedül azon az alapon tagadja meg a másik tagállamban hozott határozat elismerését, hogy úgy véli, helytelenül alkalmazták az uniós jogot.

88. Tökéletesen tisztában vagyok azzal, hogy az elemzésem milyen hatással bír az instrumentalizált perfüggőségi szabályok jól ismert, a 2201/2003 rendelet által kínált széles körű joghatósági eszközök által támogatott kontextusában, különösen azon esetekben, amikor olyan tagállam bíróságához fordulnak, amelynek joga nem teszi lehetővé a házasság azonnali felbontásának kérelmezését. [64]

89. Így a családi ügyekre alkalmazandó rendeletekre nem vonatkoztatható megoldás rendkívül széles alkalmazási körére tekintettel az is kijelenthető, hogy a határozatok *ipso iure* elismerése elvének pillérei jelentősen megrendülhetnek a számos uniós rendeletben szereplő kötelező szabály jogkövetkezményének hiánya miatt.

90. Ugyanakkor alaptalan egy ilyen félelem, amennyiben ezek a rendeletek éppen a tagállamok bíróságai közötti együttműködésen és kölcsönös bizalmon alapulnak, továbbá amennyiben ugyanazt a logikát kell elfogadni, mint amely meghatározza a tagállamokban hozott határozatok elismerését és végrehajtását is. [65]

91. Következésképpen elvileg nem képzelhető el a perfüggőségi szabályok megsértése eseteinek megtöbbszöröződése, annál is inkább, hogy a tagállamok bíróságai – szemben a román bírósággal az alapeljárásban – 2015 óta ismerik a 2201/2003 rendelet 19. cikke (1) bekezdésének értelmezését, és az alapeljárásnak köszönhetően a jövőben rendelkezni fognak a Bíróságnak a családi jogviták esetében alkalmazandó perfüggőségi szabályok végrehajtási feltételeire és módjaira vonatkozó kiegészítő értelmezésével. [66]

62 Lásd a P ítélet 54. pontját.

63 Lásd: 2000. március 28-i Krombach ítélet (C-7/98, EU:C:2000:164); 2009. április 2-i Gambazzi ítélet (C-394/07, EU:C:2009:219); 2016. május 25-i Meroni ítélet (C-559/14, EU:C:2016:349).

64 A különválásnak a házasság felbontásával való azonosításából, valamint a házasság felbontására irányuló kérelemnek a perfüggőség szabálya miatti elbírálásának késedelméből származó késleltetési taktikák szemléltetésére lásd: Bonomi, A., „La compétence internationale en matière de divorce, quelques suggestions pour une (improbable) révision du règlement Bruxelles II bis”, *Revue critique de droit international privé*, Dalloz, Párizs, 2017., 511–534. o., különösen 528–530. o. (a) pont), valamint a 80. lábjegyzetben szereplő hivatkozás Mankowski, P., „Article 19: Lis pendens and dependent actions”, Magnus, U. és Mankowski, P., i. m., 37. pont (249. és 250. pont).

65 Ebben az értelemben lásd: 2015. július 16-i Diageo Brands ítélet (C-681/13, EU:C:2015:471, 40. pont).

66 Ezt az értelmezést a Bíróság által – a tartási kötelezettségekre vonatkozó ügyek esetében 2011. június 18. óta alkalmazandó – 4/2009 rendeletre vonatkozóan már meghozott határozatokkal kell összevetni.

92. Egyébiránt ki kell emelni, hogy a bíróságoknak lehetőségük van az eljárások kollíziójából adódó nehézségek megelőzésére az igazságügyi együttműködésnek és a bíróságok közötti párbeszédnek köszönhetően, ahogyan azt a korábbiakban leírtam,[67] hivatkozva az 1215/2012 rendelet 29. cikke (2) bekezdésének, valamint a 2016/1103 rendelet és a 2016/1104 rendelet 17. cikkének rendelkezéseire is.[68]

93. Úgy vélem továbbá, hogy a szülői felelősség vonatkozásában a gyermek mindenek felett álló érdekére tekintettel – amelynek valamennyi megoldást vezérelnie kell[69] – kötelező a határozatok elismerése nehézségeinek megelőzése. E tekintetben az alapeljárásban célszerű lett volna annak lehetővé tétele a Bíróság számára, hogy korábban határozzon[70] a perfüggőség feltételeiről. Szintén sor kerülhetett volna – a felek egyikének kérelmére vagy a bíróságok egyikének kezdeményezésére – a 2201/2003 rendelet 15. cikkében előírt eljárás végrehajtásának alkalmazására.[71]

94. Egyébiránt, ha kivételes körülmények között a perfüggőségi szabályok megsértése az alkalmazandó rendeletek és a Bíróság ítélkezési gyakorlata figyelmen kívül hagyását eredményezné, vagy ha az magasabb rendű eljárási jogok megsértéséhez vezetne – például amelyek biztosítják a másik szülő érvelésének kifejezését, mint amelynél a gyermek tartózkodik,[72] valamint az észszerű határidőn belüli határozathozatalt –, igazoltnak tartom az elismerésnek a megkeresett tagállam – az uniós jog által elismert alapjogokat magában foglaló – közrendjére alapozott elutasítására való hivatkozást.

95. Végül emlékeztetni kell arra, hogy a Bizottság vizsgálhatja egy kötelezettségszegés megállapítása iránti kereset célszerűségét[73] a nemzeti vagy az uniós jog helytelen alkalmazása esetében, illetve a tagállamokban bevezetett jogorvoslati rendszer elégtelensége esetén, amelyet az EUMSZ 267. cikk által előírt előzetes döntéshozatali mechanizmus is kiegészít, amelyet a közrend megsértésének előzetes megakadályozása érdekében alkalmazni kell.[74]

IV. Végkövetkeztetés

96. A fenti megfontolások alapján azt javasolom a Bíróságnak, hogy a Corte suprema di cassazione (semmítőszék, Olaszország) által előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésekre a következőképpen válaszoljon:

A polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról szóló, 2000. december 22-i 44/2001/EK tanácsi rendelet 35. cikkének (3) bekezdését, valamint a házassági ügyekben és a szülői felelősségre vonatkozó eljárásokban a joghatóságról,

67 Lásd a jelen indítvány 50. pontját.

68 E tekintetben lásd: Niboyet, M.-L., és Geouffre de la Pradelle, G. nagyon érdekes javaslatai, *Droit international privé*, 6. kiadás, Librairie générale de droit et de jurisprudence, Collection „Manuels", Párizs, 2017., 621. és 622. pont (424–426. o.).

69 Az eljárás perfüggőség miatti felfüggesztése – az elsőként megkeresett bíróság válaszának hiánya esetében a Bíróság által rögzített – korlátainak szemléltetésére lásd: 2010. november 9-i Purrucker ítélet (C-296/10, EU:C:2010:665, 82–84. pont). Ezen elv határozottabb kijelentését szintén lásd a Tanácsnak a 2201/2003 rendelet átdolgozására irányuló, a jelen indítvány 57. lábjegyzetében hivatkozott javaslatában.

70 Megfigyelendő, hogy a jelen esetben a 2006 februárjában született és 2006 októberétől Romániában élő gyermeket érintő, szülői felelősséggel és tartással kapcsolatos kérelmek tekintetében az eljárás tizenegy éve függőben van Olaszországban (a 2007. májusi bírósághoz való fordulást követően az érdemi döntés meghozatalára 2013 júliusában került sor, a 2012. januári visszautalást követően), illetve hogy a jogvita a Romániában meghozott, öt éve jogerős (2013. június 12.) határozat elismerésére vonatkozik.

71 A 2201/2003 rendelet 15. cikke alkalmazása esetére vonatkozó általános elvek összefoglalásaként lásd: 2016. október 27-i D. ítélet (C-428/15, EU:C:2016:819, 43. pont).

72 Lásd: 2000. március 28-i Krombach ítélet (C-7/98, EU:C:2000:164) 44. pontja, amelynek értelmében „a közrendi záradék alkalmazását úgy kell tekinteni, hogy arra kivételes esetekben van lehetőség, amikor a származási állam jogszabályaiban és magában [a polgári és kereskedelmi ügyekben irányadó bírósági joghatóságról és a bírósági határozatok végrehajtásáról szóló – az új tagállamoknak az ezen egyezményhez való csatlakozásáról szóló további egyezményekkel módosított –, 1968. szeptember 27-i] […] [e]gyezményben foglalt biztosítékok nem nyújtanak elégséges védelmet az alperesnek – az [az emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről szóló, 1950. november 4-én Rómában aláírt európai egyezmény] által elismert – azon jogát illetően, hogy a származási bíróság előtt védekezhessen", valamint a 2016. május 25-i Meroni ítélet (C-559/14, EU:C:2016:349, 44–46. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

73 Lásd: 2015. július 16-i Diageo Brands ítélet (C-681/13, EU:C:2015:471, 55. pont).

74 Lásd: 2016. május 25-i Meroni ítélet (C-559/14, EU:C:2016:349, 47. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról, illetve az 1347/2000/EK rendelet hatályon kívül helyezéséről szóló, 2003. november 27-i 2201/2003/EK tanácsi rendelet 24. cikkét úgy kell értelmezni, hogy azok megtiltják, hogy a 44/2001 rendelet 27. cikkében és a 2201/2003 rendelet 19. cikkében szereplő perfüggőségi szabályok azon bíróság általi megsértése, amelyhez később fordultak, jogalapként szolgáljon – a megkeresett tagállam közrendjével való összeegyeztethetetlenség alapján – az általa hozott határozat elismerése megtagadásának.